

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

INDONESIEN – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2021

I. SAMMANFATTNING

Indonesien är en republik som under de senaste årtiondena genomgått en omfattande demokratisering, en trend som dock utmanats under senare tid. Fria, rättvisa och välorganiserade val genomförs regelbundet på såväl nationell som regional nivå. Det finns ett lagstadgat skydd för mänskliga rättigheter, vilket till övervägande del respekteras och upprätthålls. Samtidigt finns utmaningar inom ett antal områden, inte minst kapacitets- och kunskapsbrist hos myndigheter och diskriminerande lokala föreskrifter. Staten uppvisar återkommande en oförmåga att säkerställa att underliggande myndigheter och icke-statliga aktörer efterlever lagstiftning gällande mänskliga rättigheter när denna konflikt med religiösa uppfattningar eller affärsintressen.

Press- och yttrandefriheten respekteras överlag och politiska frågor kan debatteras öppet. Samtidigt används lagstiftning mot förtal, hädelse och separatism i ökande utsträckning för att begränsa yttrandefriheten. Även mötes- och föreningsfriheten inskränks på olika sätt. Det finns ett aktivt civilsamhälle, men dess utrymme att verka krymper.

Regeringen har vidtagit åtgärder för att främja ekonomiska och sociala rättigheter, bland annat genom investeringar i infrastruktur och införandet av ett nationellt sjukförsäkringssystem. Den ekonomiska utvecklingen och tillgången till samhällstjänster är dock ojämnt fördelad inom landet. Arbetstagares rättigheter anses inte vara garanterade.

Tvångsarbete under slaveriliknande förhållanden förekommer inom jordbruks-, fiskeri- och byggnadsnäringarna.

Korruptionen är utbredd, såväl inom rättsväsendet som i samhället i stort. Rättssäkerheten är stundtals bristande. Tortyr och godtyckliga frihetsberövanden förekommer. Indonesien har fortfarande dödsstraff i straffskalan, även om ett informellt moratorium för verkställighet gäller sedan 2016.

Indonesien har länge karaktäriserats av en multikulturell och fredlig samexistens, men en växande konservatism bland delar av landets muslimska befolkning hotar denna. Diskriminering av kvinnor, hbtqi-personer och personer som tillhör vissa religiösa samfund, som Ahmadiyya, förekommer, inte minst på lokal nivå. Situationen för hbtqi-personer har gradvis försämrats som en konsekvens av en ständigt hårdare retorik från vissa politiska och religiösa företrädare.

Situationen för barn varierar stort beroende på socioekonomiska faktorer och bostadsort. Över 90 procent av alla barn går i skolan, men stora utmaningar kvarstår vad gäller barns hälsa och rättigheter. Barnarbete förekommer och kroppsbestraffning är tillåtet.

Situationen i Papua (provinserna Papua och Västpapua) skiljer sig på många sätt avsevärt från andra delar av landet. I Papua sker en kontinuerlig våldsupptrappning och militarisering, som bland annat inkluderar utomrättsliga avrättningar. Pressfriheten begränsas och Indonesien har kritiserats för att inte upprätthålla skyddet av urfolks landrättigheter. I Aceh förekommer spöstraff och de sharialagar som tillämpas där drabbar kvinnor och hbtqi-personer särskilt hårt. Många lokala föreskrifter diskriminerar mot kvinnor och flickor.

Covid-19-pandemin har vänt landets långvariga trend av fattigdomsminskning, ytterligare vidgat utbildningsklyftan och gett upphov till andra sekundäreffekter som framför allt drabbat kvinnor och barn. Under pandemin har våld mot kvinnor liksom antalet utdömda dödsstraff ökat.

II. RÄTTSTATENS PRINCIPER

Den officiella statsideologin *Pancasila* utgör grunden för den indonesiska staten och grundlagen. *Pancasila*s fem principer – tron på en gud, humanism, nationalism, demokrati och social rättvisa – förutsätts garantera ett enat, sekulärt och demokratiskt Indonesien.

Lagstiftning får inte stå i strid med grundlagen och därmed i förlängningen inte heller med *Pancasila*. En konstitutionsdomstol med uppgift att pröva lagstiftningens överensstämmelse med grundlagen instiftades 2003. Domstolen är överlag respekterad, trovärdig och transparent.

Under indonesisk lag är domstolsväsendet oberoende och domstolar kan överlag verka utan inflytande från den verkställande makten. Det finns dock exempel på försök till inflytande, liksom exempel på domstolsavgöranden som visar tecken på att ha tagit politiska hänsyn. Domstolsavgöranden respekteras och implementeras överlag. Lagstiftningen skyddar i hög grad mänskliga rättigheter, men det finns betydande brister i tillämpningen och i tillgången till rättvisa. Indonesien rankades som nummer 68 av 139 granskade stater i *World Justice Projects Rule of Law Index 2021*.

Den rättskipande makten implementeras ytterst av Högsta domstolen och konstitutionsdomstolen. Under Högsta domstolen finns ytterligare fyra former av domstolar: offentliga domstolar, religiösa domstolar, förvaltningsdomstolar och militärdomstolar. De religiösa domstolarna behandlar huvudsakligen familjerättsliga frågor för muslimska medborgare. Aceh har som enda provins lagstadgad rätt att fullt ut tillämpa sharialagar. De religiösa domstolarna i Aceh kallas för shariadomstolar. De kan exempelvis utdöma spöstraff för vissa brott, såsom äktenskapsbrott, försäljning och konsumtion av alkohol samt hasardspel.

En översyn av den indonesiska strafflagstiftningen har pågått i över två decennier. Civilsamhällesorganisationer har påtalat att liggande förslag till lagstiftning innehåller skrivningar som skulle inskränka åtnjutandet av mänskliga rättigheter om det antas, framför allt för kvinnor, hbtqi-personer och personer som tillhör religiösa minoriteter. Den föreslagna

lagstiftningen skulle också innebära inskränkningar av yttrande- och föreningsfriheten. Den nya strafflagen skulle ha antagits i september 2019, men sköts på framtiden efter stora protester. Förslaget finns på parlamentets lista över prioriterad lagstiftning för 2022.

Korruptionen är utbredd på alla nivåer i samhället. Indonesien rankas på plats 96 av 180 granskade stater i *Transparency Internationals Corruption Perceptions Index* för 2021. Antikorruptionsmyndigheten KPK (*Komisi Pemberantasan Korupsi*) var tidigare känd såväl nationellt som internationellt för att vara effektiv, men har sedan 2019 gradvis fråntagits befogenheter och oberoende. I september 2021 avskedades 57 av kommissionens anställda efter att ha underkänts på ett kontroversiellt prov för offentliganställda, som huvudsakligen testade deras lojalitet. Flera av dem hade tidigare hanterat högprofilerade korruptionsärenden.

Rättssäkerhet

Rätten att få sin sak prövad av en oberoende och opartisk domstol respekteras överlag. Rättegångar är vanligtvis offentliga. Rättssäkerheten undermineras emellertid av den omfattande korruptionen, som är utbredd även inom rättsväsendet. I delar av landet föreligger en allvarlig brist på offentliga försvarare.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

En viss grad av straffrihet förekommer, främst med bäring på brott begångna innan landet demokratiserades. Att utreda historiska människorättskränkningar var en del av president Joko ”Jokowi” Widados vallöften inför såväl 2014 som 2019 års presidentval, men framstegen har hittills varit blygsamma. Tidigare militära befäl, som pekats ut i samband med människorättskränkningar, innehar dessutom poster i regeringen.

Enligt civilsamhällesorganisationen *Legal Aid Foundation*, väntar åtminstone tolv grova, historiska människorättskränkningar fortfarande på att utredas. Dessa omfattar bland annat massakrerna av påstådda kommunister 1955-56 och flera grova kränkningar i Aceh och Papua. Åklagarmyndigheten tillsatte i december 2020 en särskild

utredningsgrupp för att driva dessa undersökningar framåt, men det saknas alltså en fastslagen tidtabell för den fortsatta processen.

År 2001 instiftades en tillfällig domstol för att hantera tidigare människorättskränkningar. Tre fall har hittills prövats av domstolen, men inget av dem har lett till att någon dömts. Utomrättsliga avrättningar och andra allvarliga övergrepp förekommer fortsatt, framför allt i Papua.

En sanningskommission för Aceh etablerades 2006, under regionens särskilda autonomi. Att lagstiftningen för kommissionens arbete inte antagits på nationell nivå har gjort den ineffektiv. En nationell lagstiftning för sanningskommissioner antogs 2004, men annullerades av konstitutionsdomstolen 2006. År 2021 inledde *Ministry of Law and Human Rights* en ny process för att ta fram sådan lagstiftning.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Indonesien är en republik. Presidenten är statsöverhuvud och regeringschef och väljs sedan 2004 direkt genom allmänna val, vilka hålls var femte år. Nästkommande val till såväl presidentposten som det nationella parlamentet planeras äga rum i februari 2024.

I de senaste valen, vilka hölls 2019, fanns över 192 miljoner röstberättigade. Enligt *International Foundation for Electoral Systems* (IFES) uppgick valdeltagandet i presidentvalet till 82 procent. Enligt *Freedom House* förekom vissa oegentligheter, men överlag bedömde internationella valobservatörer valen som fria och rättvisa.

Nästan alla indonesiska medborgare har identitetshandlingar och har därmed möjlighet att såväl rösta som kandidera i val. Militärer och poliser som är i aktiv tjänst saknar rösträtt och detsamma gäller personer som fråntagits sin rösträtt genom domstolsförfarande. Vissa distrikt i Papua tillämpar fortfarande ett system kallat *noken*, vilket innebär att en företrädare för ett lokalsamhälle röstar för samtliga invånare i samhället.

Indonesien är uppdelat i 34 provinser, vilka i sin tur är uppdelade i 416 regentskap och 98 städer. Provinserna styrs av valda guvernörer. Ett

undantag är Yogyakarta, där guvernörskapet går i arv i sultanfamiljen. De nationella partierna nominerar kandidater även i de lokala valen. Lokala partier är inte tillåtna, förutom i Aceh. I de lokala valen är röstköp vanligt förekommande. Klientelism och de stora summor pengar som röstköpen kan innebära, har ibland lett till våldsamheter i samband med lokala val. I samband med de senaste valen har våldsamheter förekommit framför allt i Papua.

Regeringen tillsätts av presidenten och består för närvarande av 34 ministrar, varav sex är kvinnor. Presidenten kan inneha sitt ämbete i högst två mandatperioder. Flera partier är representerade i parlamentet. Rätten att bilda och organisera sig i politiska partier respekteras, med undantag för kommunistiska partier, vilka är förbjudna.

Indonesiens parlament (*Majelis Permusyawaratan Rakyat* - MPR) har två kamrar: representanthuset (*Dewan Perwakilan Rakyat* - DPR) och rådet för de regionala representanterna (*Dewan Perwakilan Daerah* - DPD). DPR är den huvudsakliga lagstiftande församlingen, med 575 valda representanter, varav 22 procent för närvarande är kvinnor. Representanterna tillsätts proportionellt i förhållande till de politiska partiernas valresultat. Nya lagar måste godkännas av DPR och av presidenten. DPD består av 136 delegater, direktvalda i de olika regionerna, varav 30 procent är kvinnor. DPD granskar och kan föreslå lagstiftning som rör relationen mellan den statliga och den lokala nivån. Enligt lag ska åtminstone en tredjedel av de politiska partiernas kandidater vara kvinnor. I valet 2019 var cirka 40 procent av kandidaterna kvinnor, den högsta andelen någonsin.

För närvarande finns nio partier representerade i DPR. Religion är den enda tydliga ideologiska skiljelinjen - partierna kan huvudsakligen delas in i islamiska och icke-islamiska. Några tydliga sakpolitiska skillnader finns inte, utan partierna är i huvudsak maktpolitiska instrument som representerar olika styrande skikt. Politiska dynastier är vanliga. Lojaliteten mellan partimedlemmar är ofta relativt svag och benägenheten till inbördes schismer är stor.

President Jokowi återvaldes 2019 för en andra mandatperiod. Hans motkandidat Prabowo Subianto lämnade in en anmälan till

konstitutionsdomstolen om valfusk. Domstolen avsåg dock Prabowo's anmälan. I oktober 2019 utsåg Jokowi Prabowo till försvarsminister. Ytterligare företrädare för oppositionspartier har successivt tilldelats ministerposter. Regeringen har därmed åtminstone formellt en absolut majoritet i parlament bakom sig, vilket gör den politiska oppositionens utrymme begränsat.

Det civila samhällets utrymme

Indonesien har ett aktivt civilsamhälle, men dess utrymme att verka krymper. Den internationella civilsammansalliansen CIVICUS beskriver förutsättningarna för det indonesiska civilsamhället som begränsade. Enligt flera bedömare har det civila samhället försvagats av den politiska polarisering som blivit en följd av 2014 och 2019 års val. Även det faktum att flera personer som tidigare innehaft ledande positioner inom civilsamhället har tagit plats i de regeringar som bildats efter dessa val anses ha bidragit.

Civilsammhällesorganisationer kan verka med eller utan status som juridiska personer. Deras stadgar får dock inte stå i strid med *Pancasila*. För närvarande är sex civilsammhällesorganisationer förbjudna i Indonesien, eftersom de anses förespråka antingen kommunism, avvikande tolkningar av islam eller islamistisk extremism.

Det indonesiska civilsamhället arbetar med ett brett spektrum av frågor, inklusive hbtqi-personers och kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter. Många organisationer kan verka relativt fritt. Organisationer som arbetar med frågor som rör landrättigheter och Papua uppges utsättas för hot och trakasserier i högre utsträckning än andra.

I Papua är förekomsten av civilsammhällesorganisationer begränsad. Organisationer som verkar för papuanskt självbestämmande motarbetas av regeringen och av nationella säkerhetsstyrkor.

Amnesty International dokumenterade minst 95 fall av våld och attacker mot människorättsförsvarare under 2021, både fysiskt och på internet. Statliga aktörer uppges vara ansvariga för minst 55 av dessa fall. Totalt uppges 297 personer ha drabbats, inklusive människorättsförsvarare, journalister och studenter.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Tortyr är förbjudet i lag, men den nationella människorättskommissionen (*Komnas HAM*) och andra granskande organisationer uppger att tortyr är vanligt förekommande, särskilt i polisiärt förvar. Enligt *Amnesty International* dokumenterades 47 fall av misstänkta utomrättsliga avrättningar i Papua under perioden februari 2018 – augusti 2020.

Spöstraff kan utdömas enligt de sharialagar som tillämpas i Aceh, trots att kroppslig bestraffning uttryckligen är förbjudet enligt nationell lag. De vanligaste anledningarna till att spöstraff utdöms är hasardspel respektive otillåtna relationer, antingen mellan ogifta män och kvinnor eller i form av samkönade förhållanden. År 2018 beslutade guvernören i Aceh att spöstraff framledes enbart skulle verkställas i fängelser.

Implementeringen av detta har dock varit ofullständig och spöstraff på offentliga platser förekommer fortfarande.

Förhållandena i landets fängelser är bristfälliga. Överbeläggning är ett stort problem. Sammanlagt hyser indonesiska fängelser cirka 270 000 intagna, vilket är mer än dubbelt så många som den officiella kapaciteten. Inflytelsrika och välbeställda personer åtnjuter särbehandling och kan köpa sig en högre standard. Våld och upplopp är vanligt förekommande. Kvinnliga intagna hålls vanligtvis i särskilda kvinnofängelser där förhållandena, enligt civilsamhällesorganisationer, är väsentligt bättre än i fängelser för män. Det förkommer dock rapporter om sexuella övergrepp på kvinnliga intagna.

Indonesisk lag förbjuder människohandel. Det förekommer dock att framför allt migrantarbetare och hushållsanställda blir föremål för prostitution, påtvingade giftermål och barnarbete. Mellan 2019 och 2021 avkunnades runt 200 fällande domar för människohandel per år. Den lagstiftning som finns lever dock inte upp till internationell standard. Till exempel krävs bevisad förekomst av tvång eller bedrägeri för att någon ska kunna fällas för trafficking av barn för sexuellt utnyttjande.

Dödsstraff

Dödsstraff kan utdömas för ett flertal brott, bland annat mord, narkotikabrott och terrorism. De senaste avrättningarna verkställdes 2016. Sedan dess råder ett inofficiellt moratorium, samtidigt som dödsstraff fortsätter att utdömas. Det indonesiska *Institute for Criminal Justice Reform* har rapporterat att antalet utdömda dödsstraff har ökat under covid-19-pandemin. För närvarande sitter 404 personer fängslade i väntan på att få sina dödsstraff verkställda. 60 procent av dessa har dömts för narkotikabrott.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Godtyckliga frihetsberövanden är förbjudna enligt lag och detta respekteras överlag av polisen och andra myndigheter. Civilsamhällesorganisationer har dock dokumenterat fall av godtyckliga frihetsberövanden. Massgripanden förekommer också återkommande, framför allt i Papua, i samband med demonstrationer och protester.

Indonesiska medborgare kan fritt resa in och ut ur landet och i allmänhet även röra sig fritt inom landet. I Aceh finns dock flera lokala föreskrifter som begränsar kvinnors rörelsefrihet. Bland annat är kvinnor belagda med utgångsförbud under vissa tider på dygnet, och under denna tid får de inte heller förvärvsarbeta. Kvinnor förbjuds också att delta i vissa nöjen, förutom i sällskap av sin man eller en manlig släkting.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande- och pressfriheten är grundlagsskyddad, dock med ett flertal begränsningar. Indonesien rankades på plats 117 av 180 granskade stater i Reportrar Utan Gränsers senaste *World Press Freedom Index*.

Lagen om elektronisk information och transaktioner (ITE-lagen) innehåller bland annat långtgående förtalsbestämmelser och framhålls av flera medieinstitutioner och civilsamhällesorganisationer som en av Indonesiens mest problematiska lagar. De senaste åren har staten allt oftare åberopat ITE-lagen för att begränsa kritik och offentlig debatt. Från januari till november 2021 förekom 84 sådana yttrandefrihetskränkningar enligt *Amnesty International*.

Kommissionen för försvunna personer och offer för våld har dokumenterat minst 150 enskilda händelser där yttrandefriheten kränkts mellan december 2020 och november 2021.

Medielandskapet är brett, livskraftigt och varierat. Tidningar, radio och TV samt online-media når större delen av befolkningen. Tillgången är dock mer begränsad på landsbygden. Den nationella pressen är relativt förskonad från politiska påtryckningar, men flera stora mediehus ägs av större företagskoncerner med egna politiska intressen. Två politiska partier med platser i parlamentet, *Nasdem* och *Perindo*, företräds av personer som leder sådana koncerner. Över 60 procent av den indonesiska befolkningen är aktiva på sociala medier och politiska frågor kan mestadels debatteras öppet. Låga löner för journalister som är verksamma utanför de stora städerna innebär dock att förutsättningarna för oberoende, granskande lokaljournalistik ofta är begränsade. Lokala medier är särskilt mottagliga för politiska påtryckningar.

Enligt organisationer som *Alliansen för oberoende journalister* förekommer själv censur både inom traditionella och på sociala medier. Detta beror dels på lagstadgade inskränkningar av mediefriheten, dels på hot och påtryckningar från extremistiska religiösa grupper. Lagar används återkommande för att begränsa yttrandefriheten för personer som tillhör religiösa minoriteter, eller för personer som uttrycker separatistiska åsikter eller kritiserar säkerhetsapparaten, särskilt i Papua. Journalister som rapporterar om känsliga frågor som urfolks landrättigheter, miljöfrågor, hbtqi-frågor och situationen för personer som tillhör religiösa minoriteter utsätts ofta för angrepp både på och utanför internet. Enligt FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter utsattes fler än 400 journalister för våldsamma attacker under 2020 och 2021.

Utländska journalisters möjligheter att besöka Papua är kraftigt begränsade. President Jokowi lovade 2015 att regeringen skulle lyfta dessa begränsningar, men endast ett fåtal journalister har sedan dess getts tillträde. Efter de sociala oroligheterna 2019 återinfördes restriktionerna. Även för indonesiska journalister är det svårt att rapportera om och från Papua. Regeringen beslutade att stänga ner internet i provinsen under en period 2019. I juni 2020 förklarade Högsta förvaltningsdomstolen att beslutet var olagligt.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Mötes- och föreningsfriheterna är grundlagsskyddad. Detta respekteras till övervägande del, med tydligast undantag för kommunistiska organisationer, som är förbjudna sedan 1966. Demonstrationer sker dagligen i de större städerna och går oftast fredligt till. Mötesfriheten för vissa grupper, särskilt hbtqi-personer och personer som tillhör religiösa minoriteter, begränsas av en återkommande ovilja hos polisen att skydda möten, religiösa sammankomster och demonstrationer som utsätts för hot och trakasserier.

I områden där det finns separatistiska rörelser, framför allt Papua, förekommer begränsningar av mötesfriheten, särskilt vad gäller flaggceremonier och demonstrationer för självständighet. Polis och säkerhetsstyrkor anklagas ofta för övervåld i samband med demonstrationer i Papua och massgripanden förkommer regelbundet.

Religions- och övertygelsefrihet

Indonesien har ingen officiell statsreligion, men enligt grundlagen och den nationella ideologin *Pancasila*, måste alla tro på en gud. Det finns inget uttryckligt förbud mot ateism, men en person som offentligt förespråkar en sådan övertygelse kan ställas till ansvar för såväl hädelse som brott mot ITE-lagen. Det finns sex officiellt erkända religioner: islam, protestantism, katolicism, hinduism, buddhism och konfucianism.

Eftersom indonesiska identitetshandlingar innehåller uppgift om religiös tillhörighet, förekommer diskriminering i form av begränsad tillgång till offentliga tjänster för personer som inte bekänner sig till någon av de sex officiellt erkända religionerna. Sedan 2018 tillåter regeringen att frasen ”Tro på En Gud” förs in som religiös tillhörighet.

Skyddet av personer som tillhör religiösa minoriteter är ofta bristfälligt. Minst 170 enskilda kränkningar av religions- och övertygelsefrihet dokumenterades av det oberoende forskningsinstitutet SETARA under 2021. De huvudsakliga formerna för sådana kränkningar var förbud mot religiösa sammankomster, stängningar av helgedomar och anklagelser om hädelse. Shia- och Ahmadiyya-samfund är särskilt utsatta.

Det förekommer även kränkningar av religions- och övertygelsefriheten inom utbildningssektorn, särskilt i grundskolan. Det finns lokala föreskrifter som stadgar att alla flickor ska bära hijab i skolan, oavsett religionstillhörighet. Det rapporteras även om att elever från religiösa minoriteter tvingas att misslyckas med sina studier eller hoppa av skolan.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Indonesien har ratificerat samtliga av ILO:s kärnkonventioner. Jobbskapande och förbättrade arbetsvillkor har varit uttalade målsättningar för regeringen. Enligt ILO är den indonesiska arbetsrätten arbetstagarvänlig. Arbetstagare är formellt sett fria att ansluta sig till fackföreningar och har, såvida de inte är offentligt anställda, rätt att strejka. I praktiken sker dock återkommande inskränkningar av dessa rättigheter. I den internationella fackföreningskonfederationens (ITUC) *Global Rights Index*, som dokumenterar kränkningar av internationellt erkända rättigheter för arbetstagare, ges Indonesien betyget 5, det lägsta betyget i indexets femgradiga skala, vilket innebär att ITUC anser att arbetstagare inte har några garanterade rättigheter.

Arbetsveckan är 40 timmar och var och en har rätt till åtminstone tolv dagars semester utöver allmänna helgdagar. Arbetsrätten förbjuder diskriminering på grund av bland annat religion, politiska åsikter, etnicitet, social status och könstillhörighet. Enligt den indonesiska statistikmyndigheten (BPS) förvärvsarbetar 76 procent av männen och 50 procent av kvinnorna i arbetsför ålder. Den kvinnliga andelen har i princip inte förändrats under de senaste 20 åren. År 2021 låg den officiella arbetslösheten på 6,5 procent.

I november 2020 undertecknade president Jokowi den så kallade Omnibuslagen om jobbskapande. Lagen syftar till att göra det enklare att bilda och driva företag och därmed skapa fler formella arbetstillfällen. Lagen har mött kraftigt motstånd och omfattande protester och demonstrationer har hållits i Jakarta och andra större städer. Vissa fackföreningar och människorättsförsvarare anser att lagen framför allt gynnar den politisk-ekonomiska eliten och utländska företag, snarare än

den indonesiska befolkningen i stort. I november 2021 beslutade Högsta domstolen att framtagandet av lagen inte varit grundlagsenligt. Lagen fortsätter att vara i kraft, men regeringen har fått två år på sig att rätta till dess procedurella brister.

Nästan 60 procent av arbetstagarna är verksamma inom den informella sektorn. ILO uppskattar att det finns 2,6 miljoner hushållsanställda i Indonesien. Av dessa är cirka 110 000 under 18 år. Hushållsanställda erkänns inte som arbetstagare och deras arbetsförhållanden regleras inte av någon arbetsrättslig lagstiftning.

Alla provinser har lagstadgade minimilöner, men mikro- och småföretag – av vilka det finns 65 miljoner i Indonesien – är undantagna. Löneskillnaderna är betydande. Enligt ILO och UN Women är löneklyftan mellan män och kvinnor i genomsnitt 23 procent.

Barnarbete är förbjudet upp till tolv års ålder. Det finns begränsningar för hur många timmar i veckan som barn mellan 13 och 17 år får arbeta. Minimiåldern för att vara hushållsanställd höjdes 2015 från 15 år till 18 år, men denna åldersgräns är inte lagstadgad och det finns inga sanktioner mot den som anställer någon som är under 18 år. Kvinnliga migrantarbetare tillskrivs ofta en falsk ålder.

Det har tagits flera initiativ för att implementera FN:s vägledande principer om företagande och mänskliga rättigheter. *Ministry of Law and Human Rights* har inlett en process för att utveckla en nationell handlingsplan på området.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Regeringen har instiftat en nationell sjukförsäkring som numera täcker en majoritet av befolkningen. Tillgången till sjukvård, liksom vårdens kvalitet, varierar dock kraftigt inom landet. Utanför de stora städerna är tillgången till vård ofta otillräcklig och i de mest avlägsna områdena är den stundtals obefintlig. Enligt senast tillgängliga data från Världsbanken, har den genomsnittliga livslängden ökat från 50 år 1950, till 74 år för kvinnor och 70 år för män, år 2019. Enligt UNICEF ligger dödligheten för barn under fem år på 23 per 1000 barn, en siffra som minskat över längre tid

men ökat något de senaste åren. Detsamma gäller mödradödligheten, som uppgår till 177 per 100 000 födselar.

Alla kvinnor har lagstadgad rätt till sexuell och reproduktiv hälsa. Traditionella och religiösa normer begränsar dock tillgången. Giftna kvinnor har inte rätt att köpa preventivmedel utan tillåtelse av sin make. Rätten till laglig abort är begränsad till graviditeter som tillkommit till följd av våldtäkt eller där kvinnans liv är i fara, och måste i så fall genomföras inom sex veckor från det att kvinnan blev gravid. Sex- och samlevnadsundervisning ingår inte i grundskolans nationella kursplan, men tillhandahålls delvis av civilsamhällesorganisationer och privatskolor.

Miljöförstöring har stor inverkan på hälsan hos delar av befolkningen. De stora skogs- och torvbränder som regelbundet utbryter orsakar allvarliga hälsoproblem i de drabbade områdena. Luftföroreningarna i framför allt Jakarta är omfattande. Floder och vattendrag är ofta mycket förorenade, särskilt på Java. Medvetenheten om miljöförstöring och dess hälsoeffekter har dock ökat och regeringen gör ansträngningar för att motverka utvecklingen.

Rätten till utbildning

Alla barn har lagstadgad rätt till tolv års obligatorisk grundskoleutbildning i det allmänna skolsystemet. Trots detta rapporterar UNICEF att 4,4 miljoner barn mellan sju och 18 år fortfarande inte går i skola. Långa avstånd och otillräcklig infrastruktur begränsar tillgången till utbildning och i delar av landet råder brist på kvalificerade lärare. Covid-19-pandemin har ytterligare vidgat utbildningsklyftan. Skolorna har varit stängda för klassrumsundervisning under större delen av pandemin och många barn framför allt på landsbygden har gått miste om åtminstone två års skolgång.

Fattigdom är den främsta anledningen till att inte alla indonesiska barn slutför sin skolgång. Tidiga giftermål och graviditeter är vanliga orsaker till att flickor hoppar av grundskolan under de sista skolåren.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

UNDP:s *Human Development Index* placerar Indonesien på plats 107 av 189 länder och territorier. Stadig ekonomisk tillväxt sedan 1998 har lett till en ökande levnadsstandard för stora grupper. Välståndet är dock ojämnt fördelat och inkomstskillnaderna ökar i takt med den ekonomiska tillväxten.

Världsbanken bedömer att Indonesien, till följd av covid-19-pandemin, i juli 2021 gick från att vara ett högre medelinkomstland till ett lägre medelinkomstland. Pandemin har också vänt landets långvariga minskning av fattigdom, från den rekordlåga noteringen 9,2 procent av befolkningen under fattigdomsgränsen i september 2019 till 10,4 i mars 2021.

Regeringen har som uttalat mål att bekämpa fattigdom, framför allt genom att investera i infrastruktur och energitillgång, förbättrad utbildning, tillgång till sjukvård och kontantstöd till de allra fattigaste. Under pandemin utvidgade regeringen sitt finanspolitiska utrymme betydligt för att kunna understödja en social och ekonomisk återhämtning.

Miljontals indonesiska barn och ungdomar lever med risk för undernäring och hämmad tillväxt, samtidigt som problemen med övervikt också ökar. Enligt Unicef är 20 procent av barn under tolv år överviktiga eller gravt överviktiga. Samtidigt lider två miljoner barn under fem år av allvarlig och akut undernäring. Cirka 18 miljoner indoneser saknar tillgång till säkert dricksvatten och 20 miljoner saknar tillgång till tillfredsställande sanitet.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Indonesien rankas som nummer 101 av 156 länder i World Economic Forum:s *Global Gender Gap Report 2021*. Omfattande kränkningar av kvinnors och flickor rättigheter förekommer. Många regionala och lokala föreskrifter diskriminerar kvinnor, till exempel genom påbud om att bära hijab eller utgångsförbud för kvinnor.

Då kvinnans eventuella inkomst endast förväntas komplettera mannens - familjens förmodade försörjare – beskattas hon i regel hårdare, vilket ofta leder till att kvinnan förvärvsarbetar mindre eller inte alls. Det saknas också lagstiftning och rättigheter som kan möjliggöra för kvinnor att stanna på arbetsmarknaden efter familjebildning, såsom rätt till föräldraledighet och barnomsorg. Skilsmässor är tillåtna. Både kvinnor och män kan ansöka om skilsmässa.

Kvinnlig könsstympning är en komplex fråga, då många indoneser fortfarande anser praktiken vara en del av kulturella och religiösa traditioner. Regeringen strävar efter att motverka detta, men något uttryckligt förbud finns inte. Hälsoministeriet har uttalat att man inte rekommenderar kvinnlig könsstympning och har utfärdat en reglering med innebörden att sedvänjan inte har någon medicinsk grund. Uppskattningsvis halva den kvinnliga befolkningen har könsstympats, varav majoriteten innan de fyllt elva år.

Så kallade oskuldstester var tidigare obligatoriska för kvinnor som ville bli poliser eller militärer. Den indonesiska polisen avskaffade officiellt testerna 2014, men det finns uppgifter om att de fortfarande förekommer på regional nivå. I augusti 2021 meddelade armén att man skulle upphöra med att genomföra testerna, varpå även marinen och flygvapnet uppgav att man upphört med dessa sedan tidigare.

Våldtäkt är kriminaliserat, men definitionen i abortlagstiftningen är begränsad till vaginal penetration. Andra former av sexuella handlingar utan samtycke definieras som sexuellt ofredande. En ny sexualbrottslagstiftning ligger dock i parlamentet för antagande under 2022. Den föreslagna lagstiftningen innehåller ett förbud mot sexuellt våld mot kvinnor, barn och män, liksom bestämmelser om skydd och stöd för brottsoffer, såsom hälsovård och rättshjälp. Lagförslaget möter dock motstånd av konservativa partier och grupperingar, som menar att ett uttryckligt förbud mot sex utan samtycke skulle implicera att utomäktenskapligt sex med samtycke är acceptabelt, vilket man motsätter sig.

Våld mot kvinnor har ökat under pandemin. Den nationella kommissionen mot våld mot kvinnor (*Komnas Perempuan*) har

dokumenterat nästan 350 000 fall av våld mot kvinnor och flickor under 2021. Fallen rapporteras främst genom religiösa domstolar, regionala kvinnocentra och *Komnas Perempuans* krisenhet.

Barnets rättigheter

Cirka 33 procent av befolkningen är under 18 år. Enligt grundlagen har alla barn samma rättigheter, oavsett etnicitet, hudfärg, könstillhörighet, språk, religion eller social status. Det finns flera lagar som garanterar rättigheter och skydd för barn.

Kroppslig bestraffning är tillåten i hemmet, i skolan och i andra institutioner och praktiseras också. Barnäktenskap förekommer. År 2019, i samband med att äktenskapslagstiftningen ändrades, höjdes minimiåldern för giftermål från 16 år till 19 år för flickor så att den blev densamma som för pojkar. Föräldrar kan dock söka dispens för att deras barn ska få gifta sig innan uppnådd laglig giftasålder. Utfärdandet av sådana dispenser har ökat kraftigt sedan den lagliga giftermålsåldern höjdes. Under 2020 godkändes 95 procent av de 65 000 ansökningar om dispens som lämnades in till religiösa domstolar. Den som vill gifta sig utan sina vårdnadshavares samtycke måste vara över 21 år.

Ministry of Women's Empowerment and Child Protection dokumenterade 14 517 fall av våld mot barn under 2021, varav knappt hälften rörde sexuella övergrepp.

Enligt UNICEF har mer än 80 miljoner indonesiska barn drabbats av negativa sekundäreffekter av covid-19-pandemin. Tillgången till utbildning, hälso- och sjukvård, vatten och sanitet, hygien liksom olika typer av skyddssystem har blivit kraftigt påverkad. Fler än 25 000 barn har förlorat en eller båda sina vårdnadshavare till följd av pandemin. Fram till september 2021 uppskattade den indonesiska barnläkarföreningen att 1 800 indonesiska barn hade avlidit i covid-19.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Indonesien är ett multikulturellt land med fler än 270 miljoner människor, cirka 1 300 etniska grupper och över 700 lokala eller talade språk. 95 procent av befolkningen är av olika slags austronesiskt

ursprung. Javanaser är den största etniska gruppen och utgör cirka 40 procent av befolkningen. 15 procent är sundaneser och övriga grupper utgör fem procent eller mindre av den totala befolkningen. Den indonesiska grundlagen förbjuder diskriminering på grund av ras eller etnicitet. Personer som tillhör den papuanska ursprungsbefolkningen (*Orang Asli Papua*) utsätts dock ofta för rasism och diskriminering såväl i Papua som i övriga delar av landet. Det finns även kvardröjande rasistiska uppfattningar om indoneser av kinesisk härkomst.

Indonesien har kritiserats för att inte lyckas upprätthålla skyddet av urfolks rättigheter. FN-deklarationen om urfolks rättigheter har undertecknats, men regeringen tenderar att betrakta alla indoneser som tillhörande en ursprungsbefolkning. Därmed tillerkänns inte personer som tillhör urfolk de rättigheter som deklarationen garanterar. Uppskattningsvis 50 till 70 miljoner indoneser tillhör något urfolk.

Frågan om landrättigheter är central för urfolks rättigheter i Indonesien. Organisationen *The Indigenous Peoples' Alliance of the Archipelago* (AMAN) dokumenterade 13 fall av konfiskering av land från urfolk under 2021, med påverkan på fler än 100 000 människors liv. Konflikter uppstår mestadels i anslutning till palmoljaplantager och gruvdrift. AMAN har också uttryckt farhågor rörande etableringen av Indonesiens nya huvudstad Nusantara, som ska byggas på Kalimantan i ett område där åtminstone 20 000 personer från 21 olika urfolk lever.

År 2013 kom ett utlåtande från konstitutionsdomstolen med innebörden att urfolks sedvanerättsliga skogsområden inte ska inkluderas i de statliga skogsområdena. Detta innebar att urfolk för första gången får rätt att göra anspråk på land i dessa statliga skogsområden. År 2019 satte miljö- och skogsministeriet upp ett mål om att 6,5 miljoner hektar skulle erkännas som sedvanerättsliga skogsområden. Vid utgången av 2021 hade dock endast 56 000 hektar erkänts som sådana.

Enligt den Internationella Koalitionen för Papua, har situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna i Papua försämrats betydligt under 2019 och 2020 på grund av säkerhetsoperationer riktade mot separatistiska grupper. Enligt FNs högkommissarie för mänskliga rättigheters kontor finns det för närvarande 60 000 – 100 000 internflyktingar i Papua. I juli

2021 förlängdes den lag som styr Papuas ”särskilda autonomi” med ytterligare 20 år. Detta trots omfattande protester från lokalbefolkningen mot att det inte förekommit några meningsfulla konsultationer kring lagens utformning.

Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Samkönade sexuella handlingar är inte förbjudna i lag, men hbtqi-personer löper risk att åtalas för brott mot lagstiftning om moraliskt uppförande samt antiprostitutions- och antipornografilag. Den sistnämnda stipulerar att samkönade äktenskap utgör ett avvikande beteende, vilket gör att sådana inte accepteras i praktiken, trots att inget formellt förbud föreligger.

Även om situationen varierar mellan olika delar av landet, är den generella trenden att situationen för hbtqi-personer försämrats sedan 2016. Framför allt syns en ökning av hatiska och nedsättande uttalanden från vissa religiösa och politiska företrädare. Vissa områden och etniska grupper har traditionellt en hög tolerans gentemot hbtqi-personer, men på de flesta platser ökar nu intoleransen. År 2019 fick en polis sparken på grund av att han var homosexuell och nekades sedan rätt till prövning av sin sak i domstol. År 2020 brändes en transperson till döds efter att ha anklagats för stöld av en grupp män.

Hbtqi-personer, särskilt transkvinnor, möter omfattande diskriminering vad gäller tillgång till offentliga tjänster och arbetstillfällen. I april 2021 utfärdade dock inrikesministeriet nya regler som gör det möjligt för transpersoner att erhålla identitetshandlingar.

Flyktingars och migranternas rättigheter

I slutet av 2021 befann sig cirka 13 000 flyktingar i Indonesien. Majoriteten kommer från Afghanistan, Somalia, Myanmar, Irak och Sudan. Indonesien är inte part till FN:s flyktingkonvention och det finns ingen grund i indonesisk lagstiftning för att bevilja asyl. Enligt UNHCR efterlever Indonesien likväl merparten av konventionens bestämmelser. År 2016 antogs en genomgripande lagstiftning om flyktingar, vilken innefattar bestämmelser om att indonesiska myndigheter ska undsätta flyktingar i sjönöd nära den indonesiska kusten och hjälpa dem att ta sig i

land. Den nya lagen har framför allt tillämpats för att undsätta rohingyer på flykt från Myanmar. Flyktingar har inte rätt att arbeta men de erbjuds i regel boende och ett månatligt underhåll. Barn till flyktingar får gå i skola.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Enligt grundlagen är regeringen ålagd att kontinuerligt arbeta för att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning och garantera att de ges samma möjligheter att delta i det politiska livet som andra medborgare. En ny lag som stärker rättigheterna för personer med funktionsnedsättning antogs 2016. Människorättsorganisationer vittnar särskilt om framsteg gällande behandling av och synen på personer med psykisk funktionsnedsättning. Kunskaps- och resursbrist gör dock att situationen fortsatt varierar kraftigt inom landet.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Sverige och Indonesien för en dialog om mänskliga rättigheter inom ramen för regelbundna bilaterala politiska konsultationer. Sveriges ambassad i Jakarta bedriver, ofta i samarbete med Svenska institutet, värderingsfrämjande verksamhet, främst med fokus på jämställdhet och hbtqi-frågor. Sida finansierar UNDP:s arbete i Indonesien på området företag och mänskliga rättigheter samt Raoul Wallenberginstitutets verksamhet i landet. Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister, genomförs också i Indonesien.

Sverige stödjer och deltar aktivt i EU:s arbete med mänskliga rättigheter i Indonesien och EU:s återkommande dialog med landet. EU:s strategi för mänskliga rättigheter i Indonesien 2021–2025 identifierar som prioriterade områden dödsstraffet, minoriteters rättigheter, jämställdhet och kvinnors rättigheter, företag och mänskliga rättigheter samt tillgång till rättvisa.

Flera FN-organ är verksamma i Indonesien. OHCHR tillåts dock inte öppna kontor i landet. I den senaste granskningen av Indonesien i FN:s universella granskningsmekanism (UPR) 2017 gav Sverige bland annat

rekommendationerna att Indonesien skulle avskaffa hädelselagen samt öka insatserna för att skydda hbtqi-personer. Rekommendationerna noterades av Indonesien. Nästa granskning inom ramen för UPR genomförs under 2022.

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER¹

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR*) ratificerades år 2006. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet är Indonesien inte part till.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, ICESCR*) ratificerades år 2006. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Indonesien inte part till.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination, ICERD*) ratificerades år 1999.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, CEDAW*) ratificerades år 1984. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt undertecknades år 2000, har inte ratificerats.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CAT*)

ratificerades år 1998. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr är Indonesien inte part till.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child, CRC*) ratificerades år 1990. Det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2012.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD*) ratificerades år 2011.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances, ICED*) undertecknades år 2010, har inte ratificerats.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees, 1951 Refugee Convention*) och det tillhörande protokollet är Indonesien inte part till.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) är Indonesien inte part till.